

Tønsåsen Avholdsungdomslag ble etablert 1934 og var i virksomhet til rundt 1950. Laget besto av ungdommer fra Sortasgrenda og Reppasleira, og de var meget aktive både når det gjaldt kultur og idrett. De skrev i alle år avis, - denne leste de opp på medlemsmøtene sine. Avisen het «Unge Viljer». Fra 1944 har vi sakset dette referatet fra et sommersteven på Røstad. Dette gir et godt bilde av hvordan livet blandt ungdommen var for 70 år siden. Kanskje er det ikke så mye som har endret seg. Driftene er iallefall de samme.

Tønsåsen drar på sommermøte.

Det bles sterk austavind no om dåggån. Godt gjer det åt káinnstauran, det ska' várrá sekkert. Men hain e' lite lei med di at hain bles ivæg tankan for mæ, så æ må ne'oinn bakkan å hent att dæm. Itj' for det, dæm ha vesst haft godt tå nån djupe tanka nea' bakkan og. Men di henn'an ha æ trongt sjøl, for æ held på å ska' prøv å kámmå ihaug ná'n episoda frá sommármøti på Røstad.

Som de flæstan tå dokk veit, så hoill 40-50 stykkja tå «Tønsåsingan» på å fekk fast plass på anstalten innpå der i sommár. «Skole for vanartede barn» heite det næmliq, og mæ'r' træffanes navn på ungmansskapet hennifrå enn «vanartede barn» ska' ein leit læng ætte.

For å «børja med början», som svenskan sei, så ha hain Odd gått omkreng og agitert vældi' for at aill i hop mått reis på sommármøtet, og der treff i hop med rættele' fælk for ein gongs skyld. Han skryta forresten fælt tå eit sommármøte hain ha virri på fær. Som vi forsto', så va det både sommársol og kjærligheit nok der. Nok om det. Fredag den 7. juli kl. 7.00 om márrån b'ynt de førstan å reis. Det va ein 14-15 stykkja som e forbyddi å reis med passasjertog. Staten vil itj ha dæm ødelagt, - ja vognin altså. No vart dæm stuva inni ei vogn det sto 8 hæsta på. Plassen va' akkurat. Klokka 10.00 reist neste gjeng. Det va' 5 stykkja som reist med bil. Det va' a Tordis som ordna med dein skyssa. Det va søskenbarnet hinna som reist heim og så fekk hu og 4 figura frá Søstun sitti på der. Klokka 11.00 reist det ein del rættele folk med Mosjøtoget, og i 3-tida reist de sistan. Det va'n Ludvig og 'a Jenny å'n Trygve. Dæm venta vesst te' det vart eit tog med 2. klasses vogn. Trygve reist forresten på kjølevogn, så'n itj skoill bli bedærva te' hain kom innover.

Ja, aill ihop kom da vel og vakkert in' på Levanger. Men no vart det vær. Levanger e' ein stor by, og gatå går det på kryss og tværs. Det e' itj fale' å toill bort sæ der, ska æ tru. De flæstan gikk ætte fésklokt'n, og hamna sálles attme' Kaffistova. Omsider vart vi da enig om ein veg, og det vist sæ å várrá dein rettin'. Klokka 4 va' de flæsta'n te'stads da møte' vart åpna. De mest framtøke tå Lånkbygga ha da allerede vorti kjent med de ailler flestan på møtet. Det va' da bære vel 300 stykkja, og det går da fort. Det første æ såg tå småveitjan vår, va at dæm hang omkreng hæsjen på nån Orkdalinga. Det såg rættele' røranes ut. Slik e' dein rætte søskenkjærligheta.

Utover da'n vart det da idrætt, taler og sang. Æ ska' itj referer så nøiaktig, for det gjær vel nån ainner. Veitjongan va slæm te' å spreng, det vil æ bærrer fortæl. Men næste år ska' a' Margit liggi i bomull i de sist' vukuån førri stevnet, så hu' ska' slæpp å spreng på 1 og ein 1/2 fot nå' flær år. Stafettlaget va' over forventning. Ha' hain Trygve virri 1 tom længer i kvar fot, så ha'n ti inersvingen på dæm. Han Steinar spratt lett i år óg, men lettat ha'n virri, ha'n ti tå sæ ørsjegget. Resultatet tå idrettskonkurransen veit æ itj enno, men det ska' stå om itj «Tønsåsen» vainn i år óg.

Klokka 12 skoill aill i hop várrá i sæng og helst såvvå, men det va' det vanskele' å bestæm. Det va' vel óg ovanle' for dæm som va' vant te' å liggi ilag å bli skilt åt, men hén va' det ingen nåde. Det va' det reine klosterlivet det, ska æ hæls å sei. Hain Haldor va' ein tå dæm som skoill hold orden i leiren, men da træft dæm på rett kar'n. Hain tok med sæ nonna si hain, og plassert sæ rett oppi guteleiren. Jau, det va' mæ ein nydele' vaktmann.

A' Kjellrun passe vesst itj som nonne hu heller trur æ, for klokka 4 om natta så leita dæm fram ein

gut tu ulltepeni hinna. Æ trur itj de ainner veitjån va' så uskyldig heller, - dæm såg itj ut sålles om mårrån i aillfall. Hain Ivar og nån te', trudd at dæm va' så små at det itj gjól nå om dæm gjekk laus i lag med veitjungan, - men takk san, det va' bærre å ta huset på nakken å gå ut. På låva låg det 60 kara. Der va' hain Odd kommandant, og hain hold ro og orden te' gangs. Hain fekk skryt for det tå bestyrar'n, hain Vaneid, - og da såg vi kor'n vaks nån centimeter.

Ja, laurda'n va' humøret gromsåt frå mårråna, men klårna fort, og dagen gikk me' soling og bading og elsking over ein låg sko. Flær tå «Tønsåsingan» vart forlova den da'n. Ein tå dæm va'n Trygve. Hain gjekk der å leia på ei rauhåra firkantåt ei frå Fannrem. Dæm passa forresten kjøli godt ihop, og det heite jo det i ordtaket, at fjellet e' ailler så vidt at itj trolla møtes.

Utpå ættemedda'n va' forsamlinga oppå Munkeby og skoill hæls på nån munkka, men dæm va' itj heim, og forresten va' husa deras så dårle' at æ tøkt itj det va' nå my' å by heim folk på heller. Søndagsnatta va' det stilt og role', heilt te' klokka 3, men da bars det laus. Æ va' nettopp ut' i eit nødvendig ærend, men æ kom mæ inn, heller lite fort. For oppi hauja åvom skola, krau det tå tufta. Ja, det tænkt no æ, men så fekk æ hør at det va' leikarringen åt «Tønsåsen» som va' ut og lufta sæ.

Så vart det da morgen den tredje dag, - søndag. De ymse program vart avvikla utover dagen. Klokka 11 va' det prék. Da rømt de flæstan ne'åt sjø'a. Æ trur de ha sæ tå di at dæm ha vorti katolikka da dæm va' oppå Munkeby. I 3-tida sonda'n begynt det å reis heim en del. For å få dæm fort i væg, så føld vi dæm ne'åt sjøa og kauka og sang det vi va' god for, og da ska æ sei, - dæm evakuert heller fort. Ja, tida kom da vi mått te' å tænk på heimtur'n óg. Statsbanen ha' no óg ordna med krøttervogn åt dæm som passa bæst der, og så bars det ivæg heimover. Det va' ein del ainna passasjera me' toget óg, - te' å byn'j me', men dæm vart så redd at dæm hoppa tå i farta, da Lånkbyggin byn'jt å søng på det værst. Ja, alt gikk vel og bra te' vi kom te' Stjørdalen, da hiva'n Sivert sæ tå og tok tjyvrokket oppi Mela for å be om tilgivels for at'n heile sist natta ha' liggi utpå sjøa ti ein båt i lag med ei smellvakker Snåsaveitj.

Da vi kom på Hell vart vi uthiva, og så rota vi oss heim, kvar åt oss så godt vi koinn. De flæstan va' så trøtt at dæm itj såg lenger en te' sjølsin nasetipp. Men det vil æ sei, - trass i strenge ordensregla og klosterliv og mykji ainna: Artig va' det læll!

N.N.
(red)